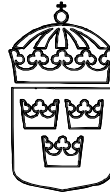

Kommittédirektiv

Samordning, utveckling och uppföljning för
en stärkt minoritetspolitik

Dir.
2018:86

Beslut vid regeringssammanträde den 23 augusti 2018

Sammanfattning

En särskild utredare ska närmare analysera och föreslå hur ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken ska organiseras. Utredaren ska även föreslå hur det minoritetspolitiska uppföljningssystemet kan förbättras. Syftet med uppdraget är att åstadkomma en ändamålsenlig organisering av uppgifterna för att bidra till en stärkt minoritetspolitik.

Utredaren ska bl.a.

- närmare analysera effektiviteten och ändamålsenligheten i nuvarande ansvarsfördelning, ta ställning till behovet av organisationsförändringar och vid behov lämna förslag till förändringar,
- analysera effektiviteten och ändamålsenligheten i uppföljningssystemet, ta ställning till behovet av förändringar och vid behov lämna förslag till förändringar, och
- lämna nödvändiga och fullständiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2019.

Nuvarande ansvarsfördelning behöver utredas och analyseras närmare

De två myndigheterna Länsstyrelsen i Stockholms län och Saminget har ett gemensamt ansvar för samordning och uppföljning av minoritetspolitiken och rapporterar årligen till regeringen om

områdets utveckling samt om hur de verkat för att uppnå det minoritetspolitiska målet. I myndigheternas ansvar ingår bl.a. att verka för genomförandet av de nationella minoriteternas rättigheter på statlig, regional och kommunal nivå, samt att främja samordning och samverkan mellan kommuner, landsting och myndigheter. Uppföljningen ska ge regeringen en överblick över minoritetspolitikens effekter och tjäna som underlag för vidare åtgärder på området. Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar även för samordning och uppföljning av strategin för romsk inkludering.

Den 1 september 2016 fick en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt angränsande frågor. Med utgångspunkt i den översynen, i Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och i strategin för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158) skulle utredaren föreslå åtgärder i syfte att säkra efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter. I uppdraget ingick att föreslå hur den statliga samordningen och uppföljningen ska organiseras. Utredaren överlämnade i juni 2017 betänkandet *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60). Enligt betänkandet finns det brister i den nuvarande ordningen för samordning och uppföljning och därför ett tydligt behov av förändring. Som en följd av detta föreslås att regeringen inrättar en myndighet med uppdrag att följa upp, främja och samordna minoritetspolitiken, och att ansvaret ska samlas hos den myndigheten i stället för att vara uppdelat på två olika myndigheter. Vidare föreslås att den nya myndighetens ansvar för att främja minoritetspolitikens efterlevnad i hela landet tydliggörs. Utredningen bedömer även att regeringen bör överväga om det behövs utökade resurser för uppdraget. Remissutfallet gällande utredningens förslag i fråga om att inrätta en ny myndighet är blandat.

Regeringen anför i skrivelsen *Nystart för en stärkt minoritetspolitik* (skr. 2017/18:282) att det finns ett behov av att stärka samordningen, utvecklingen och uppföljningen av minoritetspolitiken och att myndighetsstrukturen med detta ansvar därför bör utredas och analyseras närmare.

Sex utgångspunkter för ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning

I den fortsatta styrningen av det minoritetspolitiska området ska sex utgångspunkter gälla för verksamheten med ansvar för samordning, utveckling och uppföljning. Utredarens arbete ska ledas av utgångspunkterna och de förslag som lämnas ska utgå från dem.

Utgångspunkt 1: Säkerställd efterlevnad av rättigheter

Den första utgångspunkten är huvudsyftet med verksamheten – att bidra till att säkerställa efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter. Detta är en central utgångspunkt som måste genomsyra allt arbete, och verksamheten bör därför präglas av ett arbetssätt som utgår från de nationella minoriteternas rättigheter. Till detta kommer behovet av ett aktivt förhållningssätt och ett fördjupat arbete med att ge de nationella minoriteterna möjlighet att utöva egenmakt, bl.a. genom att bidra med expertis och genom reella möjligheter till inflytande och delaktighet.

Utgångspunkt 2: Centralt och samlat ansvar

Den andra utgångspunkten är att ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning även i fortsättningen ska vara centralt och samlat på statlig nivå. I ansvaret ska såväl minoritetspolitiken i allmänhet som arbetet med strategin för romsk inkludering ingå.

Utgångspunkt 3: Behovet av bred kompetens

Det komplexa uppdraget som samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken innebär förutsätter olikartade arbetssätt, och kräver tillgång till specialistkompetens på flera områden. Det krävs insikt och kunskap om minoritetspolitiken (bl.a. språk- och kulturkompetens), men även kompetens om olika sektorer i samhället. Exempelvis är det nödvändigt med kunskap om kommunal och statlig förvaltnings funktionssätt samt kompetens när det gäller att tolka och tillämpa såväl svensk lagstiftning som internationella konventioner och praxis, något som kräver kunskap i juridisk metod. Den tredje utgångspunkten

är därför behovet av bred kompetens med särskild tonvikt på minoritetspolitisk kompetens, utredningskompetens och juridisk kompetens.

Utgångspunkt 4: Tydlighet och förutsägbarhet

Effektiviteten i samordningen och uppföljningen är beroende av tydlighet från både uppdragsgivaren (regeringen) och utföraren (myndigheterna). För att åstadkomma tydlighet är det viktigt med dokumentation, målformulering och kontinuerlig analys av arbetet. Exempel på tydlighet från uppdragsgivaren är vidareutveckling av styrdokument där det är viktigt att förväntade effekter och ansvarsavgränsningar framgår. Exempel på tydlighet från utföraren är att aktivt verka för bred förankring av arbetet och att vinnlägga sig om betydande transparens. Den fjärde utgångspunkten är därför behovet av ömsesidig tydlighet och förutsägbarhet.

Utgångspunkt 5: Effektivitet, långsiktighet och styrning

Verksamheten med ansvar för samordning, utveckling och uppföljning har flera målgrupper. De primära är regeringen, statliga myndigheter, kommuner, landsting och de nationella minoriteterna. Dessutom finns betydande sekundära målgrupper i form av internationella organisationer, övriga samhällsaktörer och den bredare allmänheten. Verksamheten omfattar såväl utåtriktade, kunskapshöjande och stödjande insatser som analytiskt och utredande arbete. Därtill ska den administrativa bördan för myndigheter, kommuner och landsting hållas så låg som möjligt. Detta medför utmaningar i fråga om bl.a. resurser, planering och verksamhetsutveckling. Kraven på ledningen av verksamheten är höga för att det ska vara möjligt att åstadkomma långsiktiga och varaktiga resultat. Det krävs förmåga till strategisk och långsiktig verksamhetsstyrning, t.ex. genom mål- och resultatstyrning, och förmåga att göra nödvändiga prioriteringar. Vidare är det en förutsättning för en fungerande tillitsbaserad styrning att verksamhetens ledning är tydlig. Med detta i beaktande är den femte utgångspunkten behovet av effektivitet, långsiktighet, god verksamhetsstyrning och tydlig ledning.

Utgångspunkt 6: Sametingets ansvar

Den sjätte utgångspunkten är att Sametinget ska ansvara för samiska rättigheter och det samiska språkets utveckling inom minoritetspolitiken. Genom ett tydligt rättighetsfokus, och med tillitsbaserad styrning, bör Sametinget ges större frihet att utforma och bedriva den berörda verksamheten inom gällande regelverk.

Uppdraget att närmare utreda och analysera ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning

Utifrån de sex utgångspunkterna ska ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken utredas och analyseras närmare. Förslag som lämnas ska syfta till att se till att ansvariga myndigheter på bästa sätt bidrar till att säkerställa efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter, och till effektiv verksamhet inom den offentliga förvaltningen. Om förslag till förändringar i ansvarsfördelningen lämnas ska utredaren i första hand pröva om dessa kan genomföras inom ramen för befintliga myndigheter.

I utredningsarbetet ska utredaren använda ett rättighetsbaserat arbetssätt. Detta innebär bl.a. att personer som tillhör de nationella minoriteterna ska kunna bidra med kunskap samt ges möjlighet till inflytande och delaktighet i relevanta delar av utredningens arbete. Utredaren ska säkerställa bred representation i arbetet, såväl i fråga om de olika nationella minoriteterna som i fråga om kön, ålder och andra relevanta faktorer. Genom arbetssättet ska utredaren även beakta principen om icke-diskriminering samt anlägga ett jämställdhets-, barnrätts- och funktionshindersperspektiv.

Hur ska ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning vara organiserat?

Det finns två övergripande syften med den nuvarande ansvarsfördelningen för samordning och uppföljning av minoritetspolitiken. Det första är att de ansvariga myndigheterna ska verka

för och samordna genomförandet av minoritetspolitiken och minoritetslagstiftningen. I detta ingår även ansvar för att vidta åtgärder för kontinuerlig utveckling av området. Det andra syftet är att myndigheterna ska producera kvalitativa underlag om hur lagstiftningen har tillämpats och hur utvecklingen har fortskridit på området, med regeringen som främsta mottagare. Det finns betydande brister i det nuvarande arbetet, vilka hämmar efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter och därmed även måluppfyllelsen för minoritetspolitiken. Det finns potential för samordningsvinster och ökad effektivitet som inte tillvaratas i dag. Sammantaget finns det ett stort behov av att stärka samordningen, utvecklingen och uppföljningen.

Utredaren ska därför

- närmare analysera effektiviteten och ändamålsenligheten i den nuvarande ansvarsfördelningen,
- analysera fördelningen av uppgifter mellan olika myndigheter inom minoritetspolitiken,
- med utgångspunkt i analysen ta ställning till behovet av organisationsförändringar,
- vid behov lämna förslag till förändringar i ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken, och
- lämna nödvändiga och fullständiga författningsförslag.

Hur kan uppföljningssystemet förbättras?

Uppföljningssystemet har stor betydelse i styrningen av minoritetspolitiken, och den samlade och centrala uppföljningen är en av de stora förtjänsterna med 2010 års minoritetspolitiska reform. Det finns dock ett antal brister, bl.a. vad gäller förutsägbarhet och jämförbarhet över tid, och det finns därför behov av att utveckla såväl metoder som former för uppföljningen. Sammantaget krävs ett omtag kring uppföljningssystemet för att minoritetspolitikens nystart ska vara fullständig. Därför bör uppföljningssystemet utvecklas och förbättras.

Utredaren ska

- analysera effektiviteten och ändamålsenligheten i det nuvarande uppföljningssystemet,

- analysera ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter, kommuner och landsting inom uppföljningssystemet,
- ta ställning till behovet av förändringar i utformningen av och ansvarsfördelningen inom uppföljningssystemet,
- vid behov lämna förslag till hur uppföljningssystemet ska vara organiserat, och
- lämna nödvändiga och fullständiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redogöra för de ekonomiska och praktiska konsekvenser som förslagen medför. Utöver vad som följer av kommittéförordningen (1998:1474) ska utredaren även redovisa verksamhetsmässiga och personella konsekvenser på kort och lång sikt. Likaså ska konsekvenserna för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter redovisas.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska löpande informera Regeringskansliet (Kulturdepartementet) om hur arbetet fortskrider.

Utredaren ska samråda med Sametinget, Länsstyrelsen i Stockholms län, Arbetsgivarverket, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Sveriges Kommuner och Landsting samt andra myndigheter och organisationer i den utsträckning som det är nödvändigt. Utredaren ska hålla berörda centrala arbetstagarorganisationer informerade om arbetet och ge dem tillfälle att framföra synpunkter. Utredaren ska även hålla sig informerad om Tillitsdelegationens (Fi 2016:03) och andra relevanta utredningars arbete. Utredaren ska ta hänsyn till det som framkommer om bl.a. styrning i betänkandet Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60).

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2019.

(Kulturdepartementet)